

62-104

A. 24

А. Н. Н. Збогаше на
присапау кинго
суданца ^{на к. к.} свајаво
присејавен на командира
за успеша?! на суджа
на УКСКМ

Минуси 61

Zborovite na drugarot Tito, vo koi se ukažuva na
našata moderna umetnost, imaat
st, a posebno vo
kako rešitelno
vnatrešni neotpornosti
a sloboden i ušte pobrz
a so silata na svoeto
stvo kako i procesite
čeno kon onie povisoki
žnost.
reče deka ne postojat
ški i razni drugi sfaan;
za kulturata, i
at da se naselat najraz-
epcii, ili ako se poslu-
dekvatna, od vremeto i
gramot na tie obidi se
čki, vulgarni i primitivni
lartistički sfaanja na
ka so duhot na sovreme-
dadat i mišlenjata deka
administrativno rešavanje
od ograničuvanje na
se вовлеče vo goli prag-
vena poračka.

Titovata misla za umetnosta što izvira od duhot i osnovnite stavov na Programata na našiot Sojuz. Tie se lišeni od sekakva osnova i

Zborovite na drugarot Tito, vo koi se ukažuva na neкои od osnovnite problemi na našata moderna umetnost, imaat golem i pozitiven odziv vo najširokata javnost, a posebno vo umetničkite sredini i krugovi. Tie se prikažaat kako rešitelno zazemanje umetnosta da se oslobodi od svoje vnatrešni neotpornosti, od site tuži navevi, za eden nejin navistina sloboden i ušte pobrz rastež kon one gornini kade što taa osvojuva so silata na svoeto vnatrešno značenje, a so toa i samoto opštество kako i procesite vo nego da se razvivaat poslobodno i poneprečeno kon one povisoki oblici što se i naš ideal i istoriska neizbežnost.

Međutoa ne bi moželo da se reče deka ne postojat i izvesni proizvolni, konfuzni, konformistički i razni drugi sfažanja i tolkovanja. Vo prostorot na mislata Titova za kulturata, ⁺ umetnosta i literaturata kako da se obiduvaa da se naselat najrazlični, često protivni, pa i isključivi konceptii, ili ako se poslužime so jazikot na onaa večja nadminata, neadekvatna, od vremeto i literaturata otfrlena konfrontacija, - dijagramot na tie obidi se dviži od razni vidovi šematski, simplicistički, vulgarni i primitivni sfažanja na realizmot do najekstremni larpulartistički sfažanja na modernizmot što vsušnost nemaat nikakva vrška so duhot na modernata moderna umetnost. Tuka treba da se dodadat i mislenjata deka ovie ukažuvanja krijaat vo sebe opasnost od administrativno rešavanje na odnosite pomegu opštествoto i umetnosta, od ograničuvanje na umetničkata sloboda, opasnost umetnosta da se vovleče vo goli pragmatistički tekovi, da stane obična opštествena poračka.

Se razbira, ovie sfažanja nemaat ništo zaedničko so Titovata misla za umetnosta što izvira od duhot i osnovnite stavovi na Programata na našiot Sojuz. Tie se lišeni od sekakva osnova i

poradi faktot što našiot opštestven sistem i oblicite vo koi se odvijaat opštestvenite procesi onevožmožuvaat sekakov podrug pristap kon umetnosta osven kako kon slobodno tvoreško dviženje vo ova oblast. Ona pak kon što se svrtuva našeto vñimanje toa e potrebatu od pogolema izvornost, pogolema avtentičnost, otkrivanje i umetničko transponiranje na onie suštini što gi nosi so sebe našiot život, našeto opštestveno bitie. Umetničkiot izraz ne e samo estetska tuku i idejna kategorija, kako što i umetnosta ne može da egzistira von svoje vremenski i opštestveni koordinati.

Toj prozorec na razni idejno-estetski struenja, toj umetnički izraz - toa e eden od centralnite problemi i povod na mnogu diskusii i polemiki. Razgleduvan poveќе ili pomalku kako čisto estetski problem, toj ne dovede do edno prefineto neguvanje na umetničkiot zbor, otkri mnogu novi sozvučja, tajni na kažuvanje to, nepoznati odnosi, no nedostatno vñzan za svojata idejna osnova, ja ograniči umetnosta samo na toj izraz, ja zatvori vo sebe, pa ako možeme da rečeme deka denes raspolagame so takov izrazen instrument so koj može da se izveduvaat bogati orkestracii na zborot, so ne pomalo pravo možeme da tvrdime deka vakviot pristap kon ovoj problem dovede i do izvesni lutanja i rasčekor među sodržinite što treba da se izrazat i samiot izraz, ili so drugi zborovi do otkinuvanje na umetničkata svest od životot, od nejzinite materijalni pretpostavki, od objektot za kogo svesta imeno i treba da bide svest. Taka otkinata, taa stanuva podložna na mnogu tući vlijanija i senki što paġaat ne samo od fonot na sprotivnostite vo koi se dviži našiot opštestven razvitok, tuku i pretstavuva direktno tuġo idejno optovaruvanje, obeleženo kako totalno neveruvanje vo čovekot i antihumanistička akcija, što e sosem sprotivno na našite osnovni idejni i etički intencii i na stvarnosta na našite socijalistički odnosi niz koi se vodi najgolemata istoriska bitka, bitka za očovečuvanje na čovekot.

Sprema toa ne stamuje zbor za administrativen ili nekoj drug ~~administrativen~~ pritisk, niti pak za ogrančuvanje slobodata na umetničkoto tvoreštvo, tuku za utvrduvanje na onie idejno-estetski osnovi na umetnosta bez koi taa ne može da se zamisli kako umetnost na edno opštество što se razviva svesno i organizirano vo pravec na potpolna afirmacija na čovečkata ličnost.

Bi bilo tragično za sekoj vistinski tvorec, ako poradi nedorazbiranje ili od nekoj drugi pričini, prestane da ja sluša svojata umetnička sovest, se izneveri sebesi i svojot tvorečki imperativ. Našeto opštество ima potreba od poveke izraziti tvorečki individualnosti, od poveke trajni umetnički postiganja. Pravo na sekoj tvorec e da ja bara i da ja ostvaruva slobodno svojata umetnička vizija. Negovoto tvorečko gradilište nema sekogaš jasni konturi, ne e i ne može da bide čisto. No soznavanje to na ovaa vistina dali ne osloboduva od pravoto da vlezeme vo toa gradilište, da go markirame ona što pretstavuva ideen šverc, što e tužno, nesocijalističko, nehumano, dali go opravduva našeto pasivističko i liberalističko povedenie? Vpročem, suštinata na problemot ne e vo prostata vistina na čistotata, odnosno nečistotata na gradilišteto, tuku vo našot jasen, iskriskaliziran, nedvosmislen i pred se aktiven odnos kon site idejni struenja što gi srečavame vo našata umetnost. Revolucionerot prestanuva da bide revolucioner ako go izgubi usetot za novoto, za uteršnoto, no toj dvapati pobrgu prestanuva da bide toa ako vo negovite pretstavi za novoto i utrešnoto ne se krie vsušnost ništo drugo tuku pomodarskoto, konjunkturnoto, kvazimodernoto, kako i slepiloto na snobizmot.

Otsustvoto na takov ideen i revolucioneren odnos - vo toa e suštinata na problemot. Umetnicite - komunisti ne samo

što ne istapuvaat svesno i aktivno protiv site negativni pojavi vo umetnosta, tuku se često i nositeli na razni nezdravi odnosi, neprincipielni konfrontaciji i sudiri što nosat prosirna estetska lušpa, a se korenat vo žaburnikot na ličnite neizživeani strasti i privatni smetki. Da ne e taka, zar bi moželo da se tolerira, pa i pothranuva ne malu rasprostranetoto mislenje deka marksizmot e zastareno učenje, deka e nemožen da pronikne vo tajnite na umetničkoto tvoreštvo, pa se vadat tuži idejni oružja, se siminja, starata rŕga od niv i se trga vo pohod za osvojuvanje na nepoznatite predeli vo umetnosta. Međutoa, vistinskoto moderno oružje - toa e naučnata marksističko-leninistička teorija čija tvorečka primena može da ne upati kon najpravilni i najcelosni rešenija na teškite i složeni estetski problemi. Zatoa pred našite umetnici, a vo prv red pred tie što se komunisti, stoi neophodnosta ne samo da go napuštat terenot na neprincipielnite istapi, tuku i da go izgradat svoeto idejno akciono edinstvo i, koristejki gi site pozitivni postiganja i iskustva na sovremeniot svet, od materijalistički, marksističko-leninistički pozicii da gi objasnuvaat fenomenite na denešnicata, opštestveni i umetnički, zazemajki aktiven, revolucioneren stav kon ona što mu e tužo i nesvojstveno na socijalizmot i socijalističkiot čovek. V

Vo svetlinata na problemite što se obidov da gi postavam, posebno se ocrtuva problemot za vzaemo odnosot pomeđu opštestvoto i umetnosta, odnosno umetnikot. Često, na opštestvoto mu se upatuvaat ostrā zabeleški deka negovite institucii i organija doveduvaat vo prašanje umetničkata sloboda. Organite na opštestvenoto upravuvanje se smetaat za tela bez kvalifikacii da sudat i rešavaat za umetničkite problemi, deka vo niv sedat "ovlasteni" pretstavnici na opštestvoto nasproti tie što go nemaat toa

"ovlastuvanje" a se vistinski tvorci i luže na koišto edinstveno umetnosta im leži na srce. Ovie prigovori, niz koišto sirka perčinot na eden vid umetnički aristokratizam imaat edna potka - tendencija za monopolizam vo umetnosta i literaturata, za isključvanje na opštествoto vo rešavanjeto na umetničkite problemi, za nivno pretvoranje vo sveto pravo na umetnikot. Pritoa se zaborrava deka tie organi ne se stručni tuku opštествeni tela, deka umetničkata sloboda ne znači samo sloboda vo kreiranjeto tuku i maksimalnata odgovornost pred opštествoto, deka pravoto na umetnička sloboda e i pravo na opštествoto na sloboda od ona što može da go zabavi i spreči negoviot progres i razvitok.

Site ovie prigovori udaraat vo osnovite na našiot opštествен sistem i svesno ili nesvesno gi potkopuvaat. No vo niv e izrazena i edna druga tendencija. Izneseni vo forma na kritički stav na "neovlastenite" protiv "ovlastenite", tie vsušnost krijat vo sebe i nemož za tvorečko razrešuvanje na sopstvenite umetnički problemi i dilemi, pa za nivnoto razrešuvanje se povikuva na pomoš administrativnata intervencija i birokratizmot. Vo taa smisla tie ne pretstavuvaat ništo poveče od obična tažačka za edna damna nadminata faza, stremež za vraćanje na opštественite odnosi na edno početno i najnisko nivo, tažačka za pozicii, za vlast.

Organite na opštественoto upravuvanje ~~šta se raz~~ kako živ organizam što se razviva i usovršuva trpat i odredeni negativni vlijanija što zaslužuva ostra kritika. No konstruktivnata kritika što nastoi da gi sogleda site nepravilnosti i deformacii da gi odstrani od normalniot razvitok nema ništo opšto so "kritikata" što saka da go negira toj razvitok. Ovie opštествeni organi, ne smeat, kako što nekoj mislat, da stanat monopolističko pravo samo na edna kategorija opštествeni rabotnici, tuku treba da bidat

vistinsko mesto kade i drugi opšttestvenici ke imaat možnost da učestvuvaat vo rešavanjeto na umetničkite problemi. Vo niv so otvoreno suočuvanje ili sprotivstavuvanje na oddblni sfačanja i mislenja, so silata i logikata na argumentite treba da se izgradu-vaat opštite stavovi i da se sogleduvaat idnite perspektivi, a ne zad nivniot grb, vo kuloarite na dnevnite kombinaciji što neizbežno vodi vo neprincipielnost i malograđansko ozboruvanje. Vo niv bezdrugo treba da sedat luđe na koi umetnosta im leži na srce i koi ke imaat i hrabrost i dostoinstvo da se izvišat na svoje lični interesi za objektivno i nepristrasno deluvanje so što ke ovozmožat ovie opšttestveni organi da stanat i opšttestvena svest i umetnička sovest na našeto vreme.

Toa pak ne može da ne se odrazi pozitivno i na samata umetnička atmosfera i vo sozdavanjeto na uslovi za ušte pogolema afirmacija na našata kultura, umetnost i literatura. ¶

Tie luđe nema da ja čuvatvuvaat vo svojata blizina senkata na zavista, ozboruvanjeto, neprincipielnosta. Svesni za odgovornosta što ja nosat vo imeto na opšttestvoto, tie ke gi ostvaruvaat svoje prava vo sklad so materijalnite i duhovni interesi i možnosti na toa opšttestvo.

Njsetne zošto da se sramime ili plašime otvoreno otvoreno da rečeme deka kako komunisti treba so čuvstvo na najgo- lema odgovornost da gi branime tie interesi na našeto opšttestvo, deka sme krvno vrzani so nego ! Nešto poveќе, zošto da ne rečeme del vo odnosot kon našeto opšttestvo treba da stapuvame so pogolema revo- lucionerna strast i ljubov i deka bez taa revolucionerna strast i ljubov ne može da se zamisli ni vistinskiot strasten, revolucioneren i nepomarliv stav kon se ona što e štetno, konzervativno, nazadno a što go pridružuva opšttestveniот progres.